

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus VIII. De primo effectu pactorum, qui est obligatio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

Streinio *in proleg. Juris Canon.* §. 14. *per totum*; differt à præsumptione; quia illa *semper* est contra veritatem; hæc autem *sæpe* stat cum veritate. Jus enim fingit aliud, quàm est; sic fingit mulierem stipulatam, quæ non est, *L. unic. in princip. C. de rei uxor. actione.* Fingit natum, quod non est, *L. qui in utero, ff. de statu homin.* fingit mandasse, qui non mandavit, &c. *c. cum quis cit.*

Hic notant aliqui, non ad omnia subditorum pacta requiri Superiorum consensum; talia dicunt, quæ Prior Conventualis, vel Guardianus inibat de consensu Capituli super juribus Parochialibus, aut similibus Articulis, cum Prælati, Capitulis, & Rectoribus Ecclesiarum, quæ firmiter observari præcipiuntur, *c. quia ex eo, & c. fin. de pact. in 6.* et si non accesserit consensus Provincialis, Generalis, vel Papæ; nec approbata sint in Capitulis eorum Generalibus, vel Provincialibus. Unde per cit. Capitula, edita à Bonifacio VIII. censet Rodriguez *tom. 1. quest. Reg. q. 27. a. 3.* derogatum esse privilegijs Fratrum Minorum, quæ habebant ab Alexandro IV. & Honorio IV. ut scilicet invalida essent, quæcunque pacta, quæ Minores, etiam Guardiani fecissent, vel sui Ordinis statuta, & consuetudines, absque consensu & licentia Generalis, vel Provincialis. Verùm hoc privilegium denuò revalidatum est per Sixtum IV. ut videri potest apud Layman *in c. quia ex eo, n. 2.* Unde in hoc cujusque Ordinis leges, consuetudines, & privilegia, post prædictam Bonifacij VIII. constitutionem, inspicienda sunt.

ARTICULUS VIII.

De primo effectu pactorum, qui est obligatio?

Effectum pactorum communiter Doctores ajunt, esse duplicem: *obligationem, & actionem*, vel saltem *exceptionem*. Et quamvis pacto simplici negari possit actio; nequit tamen obligatio; quia licet Magistratus negare possit actionem, propter causam aliquam, vel compulsio- nem ad solvendum debitum juris naturalis: nequit tamen decernere, *non esse reddenda ejusmodi debita*, nisi id ratio boni publici exigat; ut notat Layman *in c. quæ*

in Ecclesiarum, de constitut. n. 7. Hinc in foro conscientie, ex omni etiam nuda conventionem acceptata, obligatio oritur, sive ex justitia, sive ex fidelitate. Id verò pendet ex intentione promittentis, utram harum obligationum contrahere voluerit; teste Layman *in opere morali. l. 3. tr. 4. c. 2. n. 1. §. explicatur, & 12. n. 1.* Ex circumstantijs autem adjunctis, si videlicet Chirographum, aut testes adhibiti, vel manus stipulatio intercesserit, conjectura sumi potest, intentionem promittentis fuisse, se obligare *ex justitia*; ita Layman *cit. c. 12. n. 1. §. porro.*

Not. autem, omnem obligationem fundari, vel *in honestate, & decentia* (& sic inducit *debitum morale*, quod quidem sit laudabile, non tamen præceptum) vel *in necessitate*, qua tenemur aliquid agere, vel non agere. Quando hæc necessitas oritur ex nostro consensu, atque adeo ex naturali æquitate servandæ fidei; vel etiam aliunde, ut ex naturali lumine dictante, nos ad aliquid teneri, obligatio dicitur *naturalis*; si verò provenit ex autoritate legis civilis, approbantis contractum aliquem, aut conventionem, dicitur *obligatio civilis*; ita Schneidewinus *l. 3. tit. 14. de obligationib. n. 11.* Hinc naturalis obligationis causa, & fons, est duorum vel plurium in idem consensus, *l. 1. ff. de pactis*; vel alia naturalis æquitas, quæ suadet quem obligari, esto expressè non consenserit, ut notat Bartolus *in L. Julianus, ff. de conditione indebit.* apud Schneidew. *cit. §. de obligatione naturali tantum, n. 8.* fons autem civilis obligationis, est dispositio, vel approbatio legis; quæ porro utrumque habet, dicitur *obligatio mixta*. Ex quibus concludes, obligationem in communi, esse juris vinculum, quo necessitate adstringimur ad aliquid faciendum, vel omittendum.

Ex omni igitur pacto, *etiam nudo, & jure valido*, oritur obligatio *naturalis* (non autem, *civilis*, teste Molina *de contract. tr. 2. D. 255.* aliàs enim pactum nudum haberet actionem *civilem* contra dicenda à *n. 2610.* talis obligationis, nimirum legitimus utriusque consensus ad aliquid faciendum, vel non faciendum; seu promissio acceptata. Omnis autem talis promissio, non iniqua, habet naturale vinculum, seu naturalem æquitatem servandæ fidei,

2600.

2601.

fidei, ut ait Greg. Syntag. l. 21. c. 3. n. 6. Gibalinus l. 3. de forma negotiationis humana, c. 1. n. 6. Licet enim jure civili non approbetur, juveturque in tantum, ut actionem ei concedat, ut dicemus; certum tamen est, ab eo non reprobari, sed potius probari, tanquam rectæ rationi congruam. Et propterea Prætor, exceptionem, compensationem, & retentionem ejusmodi pactis tribuit, impeditque conditionem; ut observat Gibalinus cit. qui omnes effectus sunt civiles; atque adeo supponunt aliquam validitatem; ne alioquin Prætor eorum concessione iniquus sit.

2602. Effectus hujus obligationis naturalis tantum, seu nondum per legem approbata (si enim secus, parit etiam obligationem civilem, & actionem) tres simpliciter numerat Layman in opere morali cit. c. 2. nu. 1. scilicet: exceptionem, L. juris gentium, §. sed cum nulla ff. de pactis (quæ definitur, actionis exclusio, L. 2. ff. de except. & notat Lancelot. l. 3. institut. jur. Canon. tit. 8.) 2. compensationem, quod, si naturaliter debitum solutum sit, solutori negetur repetitio. 3. quod pro ejusmodi naturali debito efficaciter obligetur Fidejussor, possitque pro eo pignus retineri; ita ille.

2603. Hinc sequitur 1. quod, si tuus creditor tecum, etiam nudè, pactus est, de non petendo unquam debito; & deinde agat contra te, illud repetendo, opponi possit exceptio pacti de non petendo, L. si unus, §. pactus, ne peteret, ff. de pactis; & tenet Schneidewinus cit. de effectibus obligationis naturalis tantum, nu. 23. Ratio sumitur ex primo effectu cit. sequitur 2. licet non habeas actionem ad petendum Legatum relictum, ut in testamento minus solenni, cui jus civile non assistit (L. ex imperfecto, C. de testam. gloss. & Barthol. in L. 1. ff. de condiç. indebit.) si tamen hæres solvit, illud repetere non potest, L. naturales, ff. de oblig. & act. Nam repetitionem soluti impedit naturalis obligatio, L. fidejussor, §. fidejussor, ff. de fidejussoribus.

2604. Sequitur 3. quod, si pactum nudum inivisti cum pupillo, sine Tutoris auctoritate, licet ex hoc eum convenire non possis (nam naturalis obligatio ex pacto nudo actionem non parit in foro Laico, L. juris

gentium, §. sed cum nulla, ff. de pact.) si quis tamen pro illo fidejubeat, is efficaciter (naturaliter nimirum, & civiliter) obligetur, & rectè conveniri possit, L. Marcellus, ff. de fidejussor. Schneidewin, cit. n. 26. Sequitur 4. pro naturali debito tantum, pignus constitui posse, L. quaesitum, ff. de pignoribus. Sequitur 5. naturaliter tantum debitum compensari posse cum debito efficaci, L. etiam, de compensationib. Sequitur 6. solam naturalem obligationem novari, & in constitutum deduci posse, ut debitum exigi, & peti valeat, L. 1. §. illud, ff. de Novationibus; & L. 2. debitum autem, ff. de pecunia constituta. Est autem novatio, prioris debiti, & obligationis, partibus sic volentibus expressè, in aliam obligationem transfusio, vel transactio.

Obligatio civilis tantum, cujus originem diximus haberi a dispositione, vel approbatione legis (ut notat Gregorius in Syntagmat. l. 21. c. 3. n. 8.) producit quidem actionem (hoc est, jus persequendi in judicio, quod sibi debetur) non tamen executionem; cum elidi possit oppositione alicujus exceptionis, ob defectum obligationis naturalis, ut docet Schneidewinus cit. §. de effectu oblig. civil. in 6. Ubi adverte in jure civili obligationem civilem, dici pressè pro ea, quæ est à lege; quæ verò à jure honorario, seu à Constitutionibus Ducum, Marchionum, Comitum, qui Superiorem recognoscunt, vocari prætoriam; illa de se perpetua est; non ista; Haunold. cit. n. 17. Ea tamen obligatio, quæ inducta est consuetudine, aut statuto, civilis dicitur, teste Gothofredo; non prætoria. Cæterum in præsens nobis sermo est, non de omni obligatione, sed ea tantum, quæ venit ex pactis, & contractibus; his positis:

2605. Quæstio est, an pacta nuda, per legem sic infirmantur, ut eo casu neque naturalem pariant obligationem? qua in re supponendum; 1. aliqua pacta, & contractus esse jure naturæ irritos; talis est contractus de usuris solvendis; est enim de pacto; & de his nobis non est sermo; sed iis tantum, qui, secluso jure positivo, seu humano, essent ex se obligatorij; qualis est professio Novitij ante finem probationis; vel annum 16. ætatis, vel donatio ab eo facta tempore novitiatus, &c. Quod enim ejusmodi

modi actus hunc irriti sint, non habent ex natura rei, sed solum dispositione humani juris. Quæstio ergo est, an, quando jus humanum aliquod pactum, vel contractum reddit irritum, qui jure naturæ cæteroquin validus esset, sic eum annullat, ut ab eo tollat omnem vim obligandi, etiam in conscientia, seu naturalem?

Prima, & communior sententia affirmat, excepto testamento; sic Azor p. 3. *instit. moral. l. 6. c. 9.* Sanchez de matr. l. 1. D. 7. Lessius de just. l. 2. c. 19. nu. 35. & plures alij: secunda docet, si servata sint, quæ jure naturæ requiruntur, ex illis pactis, quantumvis irritis humana lege, oriri naturalem obligationem; sic Panormit. *in v. pleriq., de immunit. Eccles. &c.* Tertia est media, quæ docet, acquisita ex testamento, aut contractu, jure nullo, posse in conscientia retineri, dum per sententiam Judicis auferantur; posse tamen facile, per Judicem, dominium rei sic acquisitæ auferri; ita Suarez l. 5. de Legib. c. 32. Reginaldus l. 25. num. 105. & alij apud Wadingum de Contractib. D. 2. dub. 2. §. 2.

2607.

In hac re dubitandum non est de potestate Legislatoris, an possit, vel non possit auferre à contractibus, sine solennitate præscripta celebratis, omnem vim obligandi, etiam in conscientia; patet aperte in matrimonio inito sine solennitatibus à Tridentino præscriptis, sine quibus matrimonium initum omnino nullum est: his præmissis, Resp. cum Haunoldo de jure, & justitia, tom. 3. rr. 8. c. 1. n. 27. non infirmari universim hujusmodi pacta, quin obligationem naturalem inducant; pat. 1. ex L. 5. §. 2. ff. de solutionib. & liberat. ubi expressè, *in pacto usurario, naturalis obligatio sustinetur*, etsi jure irritum sit. Deinde constat ratione; quia si ejusmodi pactis non subesset obligatio naturalis, iniquæ essent leges, prohibentes repetitionem eorum, quæ ex hujusmodi pactis soluta sunt; possent enim aliàs repeti conditione indebiti: sed jura, quæ statuunt ea repeti non posse, iniqua non sunt, L. naturaliter, ff. de condict. indebit. & L. frater à fratre, ff. eod. ergo.

2608.

Dices 1. L. 7. §. 4. ff. de pact. dicitur: *cum nulla subest causa propter conventionem, hic constat non posse constitui obligationem*; ergo nuda pacta obligationem non

non pariunt, sed exceptionem. R. sermone esse de obligatione civili, quæ det actionem; non autem naturali; aliàs enim nec exceptio daretur, ut patet ex nostra ratione.

Dices 2. si in pactis, jure nullis, daretur obligatio naturalis, injustè ageret, vel Judex cogens alium reddere, quod justè possidet; vel pars petens rescissionem pacti; Judex enim non potest obligationem naturalem elidere, vel jus alteri acquisitum tollere, nisi in casibus jure expressis v. g. *injurie, doli, vel privilegij etati infirmæ concessi*; sed pacta, de quibus agimus, non sunt jure expressa; & tamen rescindi possunt; ergo. R. N. secundam partem min. si enim non adsit aliqua earum circumstantiarum, Judex quidem auxilium negare potest; sed non elidere obligationem.

2609.

Difficultas tamen adhuc superest quænam sint illa *pacta jure nulla*, quæ tamen obligationem naturalem pariunt? quæ verò secus? cum in responsione diximus ejusmodi pacta non sic *universim* infirmari, sed modò aliqua infirmari, aliqua non? qua in re judico. 1. tunc à lege sic infirmari contractum, ut nec in conscientia, seu naturaliter obliget, cum exprimit, quòd eum *nullatenus* velit esse validum; & paciscentem reddit *inhabilem* ad validè contrahendum, non observata solennitate essentiali, quam præscribit. 2. quando pactum irritatur *immediatè propter bonum publicum*; tum enim irritè conatur privatus paciscens boni communi derogare, ut dixi *supr.* secus, si inhabilitas à lege inducta est in pœnam criminis *immediatè*, vel in favorem privati paciscentis, ut notat Wadingus *cit. n. 8.* aut alià causa simili. Ratio est, quia solum in prædictis casibus admittuntur pacta jure irrita, nec naturaliter obligare, ut liquet in matrimonio, & professione religiosa; secus in alijs.

ARTICULUS IX.

De altero pactorum effectu, qui est actio.

PER actionem intelligimus jus, in judicio prosequendi sibi debitum; hoc enim, ne nimium excrescant lites, ac in cas

2601.

G g g g

cas